

Foto: Ilja Hendel

Riksrevisjonens årsrapport for 2019 – Dokument 2 (2019–2020)
Revisjon til nytte for morgendagens samfunn

Innhold

1	Riksrevisor har ordet.....	3
2	Kort om oss	4
2.1	Rolle og oppgaver	4
2.2	Slik jobber vi.....	4
2.2.1	Finansiell revisjon og kontroll av statsregnskapet	4
2.2.2	Forvaltningsrevisjon og etterlevelsesrevisjon	5
2.2.3	Årlig selskapskontroll	5
2.3	Organisasjon og ledelse	6
2.4	Ansatte og lokalisering.....	7
3	Årets aktiviteter og resultater	8
3.1	Resultater innen de strategiske målene	8
3.1.1	Mål 1: Riksrevisjonen skal være samfunnets fremste leverandør av aktuell og relevant offentlig revisjon	8
3.1.2	Mål 2: Riksrevisjonen skal gjennomføre revisjon og kontroll av høy kvalitet.....	9
3.1.3	Mål 3: Riksrevisjonen skal være en effektiv organisasjon	9
3.2	Revisjonsfaglige aktiviteter og resultater	10
3.2.1	Finansiell revisjon og kontroll av statsregnskapet	10
3.2.2	Forvaltningsrevisjon, etterlevelsesrevisjon og selskapskontroll	10
3.3	Internasjonalt engasjement.....	15
3.3.1	Utvikling og samarbeid om offentlig revisjon	15
3.3.2	Faglig støtte til riksrevisjoner i utviklingsland	16
3.3.3	Revisjon av internasjonale organisasjoner	16
3.4	Støttefunksjoner og administrasjon	17
4	Styring og kontroll av virksomheten	18
4.1	Riksrevisjonens kvalitetssikringssystem	18
4.2	Periodisk planlegging og oppfølging	18
4.2.1	Strategisk plan	18
4.2.2	Årlig virksomhetsplan	18
4.2.3	Utviklingsarbeid - Moderniseringsprogram	18
4.3	Operativ styring.....	20
4.4	Kompetanse, arbeidsmiljø og likestilling	20
4.5	Bærekraft	21
5	Framtidsutsikter	23
6	Budsjett og regnskap 2019	24
6.1	Lederlønninger	24
6.2	Mindreforbruk	24

Vedlegg 1: Ledelseskomentarer til årsregnskap 2019

Vedlegg 2: Årsregnskap 2019

Vedlegg 3: Revisjonsberetning

Vedlegg 4: Orientering om INTOSAI Development Initiative (IDI)

1 Riksrevisor har ordet

Riksrevisjonen er Stortingets største og eldste kontrollorgan. Vår oppgave er å sjekke hvordan regjeringen og statsforvaltningen gjør jobben sin. Det gjør vi gjennom revisjon, kontroll og undersøkelser av departementene, over 200 andre statlige virksomheter, og statens eierinteresser i rundt 110 selskaper og departementenes styring av disse.

Vår overordnede visjon er at Riksrevisjonen skal være til nytte for morgendagens samfunn. Vi skal

- levere solide faktagrunnlag som Stortinget kan bruke for å kontrollere regjeringen
- bidra til en bedre statsforvaltning
- gi innbyggerne innsyn i hvordan fellesskapets midler forvaltes

2019 var et spennende år i Riksrevisjonen. Vi reviderte statsregnskapet og totalt 232 virksomhetsregnskaper for 2018. I tillegg leverte vi 29 enkeltundersøkelser til Stortinget. Det er stor bredde i temaene vi ser på. Felles for dem er at de er viktige for samfunnet, som for eksempel helse, miljø og sikkerhet i petroleumssektoren, saksbehandlingstid i domstolene og myndighetenes innsats mot alvorlige brudd på dyrevelferdsloven.

Samtidig har vi jobbet for å modernisere, effektivisere og digitalisere arbeidet i vår egen organisasjon. Vi jobber blant annet med et prosjekt som skal effektivisere den finansielle revisjonen. Vi reviderer Direktoratet for økonomistyring (DFØ) som felles regnskapssentral for mange statlige virksomheter, og har slik effektivisert revisjonen av den enkelte virksomhet. Tiltaket er viktig fordi det øker kvaliteten på revisjonen og reduserer tidsbruken, både for oss i Riksrevisjonen og for statsforvaltningen.

Formålet vårt er ikke å finne feil, men å hindre at alvorlige feil oppstår. Derfor må vi veilede forvaltningen. Det gjør vi gjennom løpende dialog, og vi ser at de fleste feil i regnskapene rettes underveis i revisjonen. 227 av de 232 virksomhetsregnskapene vi reviderte var uten vesentlige feil og mangler. Det er svært gode tall og viser at veilederrollen fungerer. Jeg tror den blir stadig viktigere i årene fremover, fordi det er en konstruktiv og kostnadseffektiv måte å jobbe på.

I 2019 har både pressen og Arbeidstilsynet rettet et kritisk blikk mot hvordan vi etterlever arbeidsmiljølovens bestemmelser om arbeidstid. Jeg mener det er bra at også kontrollorganer som Riksrevisjonen blir kontrollert. Det gir oss muligheten til å utvikle oss og bli bedre. Lærdommen fra 2019 er at vi må finne en bedre balanse mellom ambisjoner og ressurser. Som Stortingets kontrollorgan er det ekstra viktig at vi etterlever lovene Stortinget har vedtatt og går foran som gode eksempler.

Sikkerhet er på dagsordenen, også i Riksrevisjonen. Det gjelder særlig informasjonssikkerhet. Våre risikovurderinger og krav til behandling av gradert informasjon, vil kreve oppmerksomhet og investeringer i årene fremover.

Riksrevisjonen har et nasjonalt kontrollansvar. Vi er representert over hele landet - fra Tromsø til Kristiansand. I 2019 har vi styrket regionskontorene våre. Målet er at vi skal ha robuste fagmiljøer. Med unntak av selskapskontroll er alle revisjonstyper representert ved regionskontorene. For å sikre et godt og effektivt samarbeid mellom kontorene våre bruker vi brukervennlige og robuste løsninger for videomøter og annen digital samhandling.

Riksrevisjonens arbeid sikrer åpenhet. Også i 2019 har det vært debatt om gradering av enkelte av våre rapporter. Grunnprinsippet er at undersøkelsene våre skal være offentlig tilgjengelig når vi har levert de til Stortinget, men noen ganger må vi ta andre hensyn. Åpenhet er viktig for å bygge tillit mellom innbyggerne og offentlige myndigheter, en tillit som er avgjørende for at demokratiet skal fungere. Jeg er stolt av den jobben de 471 ansatte i Riksrevisjonen legger ned for dette hver dag.

Riksrevisor Per-Kristian Foss

2 Kort om oss

2.1 Rolle og oppgaver

Riksrevisjonen er Stortingets kontrollorgan. Vi gjennomfører kontroller og undersøkelser av departementene, andre statlige virksomheter og statens interesser i selskaper. Riksrevisjonen er den eneste aktøren som gir Stortinget en samlet og uavhengig revisjon av staten. Våre kontroller og undersøkelser tar utgangspunkt i det Stortinget har bestemt, som lover og budsjettvedtak. Vi

- reviderer statlige regnskap
- kontrollerer om lover, regler og budsjettvedtak etterleves
- undersøker økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger
- kontrollerer forvaltningen av statens interesser i selskaper
- forebygger og avdekker misligheter og feil
- veileder forvaltningen for å forebygge framtidige feil og mangler

Lov og instruks om Riksrevisjonen definerer de overordnede rammene for arbeidet vårt. Vi bruker INTOSAI¹ internasjonale rammeverk og standarder for offentlig revisjon, som inneholder grunnleggende prinsipper og kvalitetskrav for riksrevisjoner.

Innenfor dette jobber vi uavhengig av Stortinget og statsforvaltningen. Våre undersøkelser er objektive og skal gi Stortinget et faglig grunnlag for å utøve sin kontrollfunksjon overfor regjeringen. Vi velger i all hovedsak selv hva vi skal undersøke, men Stortinget i plenum kan pålegge oss særskilte undersøkelser. I 2019 vedtok Stortinget at vi skal undersøke hvordan myndighetene har ivaretatt ansvaret sitt før og etter Alexander Kielland-ulykken.

2.2 Slik jobber vi

Vi er pålagt faste, årlige revisjonsoppgaver som finansiell revisjon og selskapskontroll. For øvrig bestemmer vi selv hva vi skal revidere, ut fra vurderinger av vesentlighet og risiko. Formålet vårt er alltid å levere aktuell og relevant informasjon til Stortinget.

2.2.1 Finansiell revisjon og kontroll av statsregnskapet

Den finansielle revisjonen er grunnmuren i Riksrevisjonens arbeid og gjennomføres årlig.

Vi reviderer statsregnskapet og alle regnskapene til statlige virksomheter, inkludert departementene og Statsministerens kontor. I tillegg reviderer vi regnskapene til Stortinget, Sametinget og fem andre virksomheter som er lokalisert i Norge. Gjennom den finansielle revisjonen skal vi gi en trygghet for at de statlige regnskapene ikke inneholder vesentlige feil eller mangler, og at regnskapene er utarbeidet i tråd med gjeldende regelverk og det finansielle rammeverket².

Revisjon av virksomhetenes regnskap omfatter finansiell revisjon av årsregnskapene og kontroll mot det administrative regelverket for økonomistyring i staten dersom vi har identifisert risiko for manglende overholdelse av dette. Resultatene rapporteres årlig i form av en revisjonsberetning til hver virksomhet. Vi avgir også en erklæring om statsregnskapet. De viktigste funnene rapporteres til Stortinget i Dokument 1.

Veiledning og dialog

Vi veileder virksomhetene for å bidra til at regnskapene avlegges uten vesentlige feil og mangler. Revisor gir veiledning gjennom den årlige revisjonsprosessen, både når revisjonen planlegges og gjennomføres, og når revisjonsberetningen utstedes. Veiledningen skjer i dialog med den reviderte virksomheten, og er knyttet både til regnskapet og til internkontrollen i virksomheten.

---

¹ International Organization of Supreme Audit Institutions

² I statsforvaltningen består dette av bevilgningsreglementet, regelverk for økonomistyring i staten (økonomiregelverket) med tilhørende rundskriv og de statlige regnskapsstandardene for de virksomhetene som avlegger periodisert regnskap.

Vi skal veilede på en måte som ikke setter Riksrevisjonens uavhengighet og objektivitet i fare i den påfølgende revisjonen. Vi forutsetter at reviderte virksomheter til enhver tid sørger for å ha systemer som ivaretar behovet for kvalitetskontroll. De har et selvstendig ansvar for regnskap og internkontroll, uavhengig av vår veiledning.

2.2.2 Forvaltningsrevisjon og etterlevelsesrevisjon

Vesentlighet og risiko avgjør normalt hva vi undersøker. Når vi velger et område som skal revideres, tar vi alltid utgangspunkt i hva det er viktig for Stortinget å få informasjon om. Relevante spørsmål er om det aktuelle området er av stor økonomisk, samfunnsmessig eller prinsipiell betydning. Videre vurderer vi om det er sannsynlighet for feil eller for at vedtak ikke følges eller mål ikke nås. I tillegg vurderer vi om dette vil medføre negative konsekvenser.

Hvert år gjennomfører vi en prosess der vi arbeider fram nye revisjonsoppgaver. Vi overvåker sentrale samfunnsområder og bruker i tillegg informasjon fra finansiell revisjon og annet revisjonsarbeid. Vi innhenter også informasjon fra ulike eksterne kilder, som forskningsmiljøer, academia, media og vår egen eksterne tipskanal.

Deretter tar vi stilling til hvilke undersøkelser vi skal prioritere. Lengden på revisjonsløpene varierer, men prosessen er forholdsvis lik. I de ulike fasene vurderer vi på nytt om vi skal stoppe eller gå videre med undersøkelsen basert på vesentlighet og risiko.

Riksrevisjonens kollegium fatter endelig beslutning om hvilke undersøkelser vi skal gjennomføre.

Revisjonsprosessen kan sammenfattes slik:

Planlegging

I planleggingsfasen foretar vi en grundigere risikoanalyse for å avklare om det er tilstrekkelig risiko på området til at vi bør gjennomføre undersøkelsen. Videre innhenter vi mer informasjon for å sikre en god forståelse av forvaltningen på området, og ut fra dette utarbeider vi en plan for å gjennomføre undersøkelsen. Her fastsettes målet med undersøkelsen, problemstillinger, revisjonskriterier og metode for informasjonsinnsamling og analyse. Under planleggingen har vi også dialog med virksomheten eller departementet som skal revideres om hvordan oppgavene utføres og hvilke faglige normer og regler som gjelder på området (revisjonskriteriene).

Gjennomføring

Dersom vi vurderer at en undersøkelse kan avdekke betydelige svakheter og bidra til forbedringer, gjennomfører vi revisjonen. I gjennomføringsfasen henter vi inn informasjonen vi trenger og gjennomfører de analysene som er nødvendige for å besvare undersøkelsens mål og problemstillinger. I rapporten sammenfatter vi funnene og konkluderer opp mot revisjonskriteriene. Utkast til rapport sendes til gjennomgang hos revidert departement eller virksomhet, og de får mulighet til å gi tilbakemeldinger.

Rapportering

Basert på funnene i revisjonen og departementets tilbakemelding vurderer vi om saken skal rapporteres til Stortinget. Sluttbehandlingen skjer i kollegiet. Rapporter som sendes til Stortinget legges fram for den ansvarlige statsråden til uttalelse. Statsrådets svar vedlegges rapporten. Rapportene blir offentlige etter at de er levert til Stortinget.

Oppfølging

Når Stortinget har mottatt rapportene, behandles de i kontroll- og konstitusjonskomiteen og deretter i Stortinget. Vi følger normalt opp rapportene for å gi Stortinget informasjon om hva forvaltningen har gjort i tiden etter at undersøkelsen ble rapportert.

2.2.3 Årlig selskapskontroll

Gjennom den årlige selskapskontrollen undersøker vi om forvaltningen av statens interesser i selskaper er i tråd med det Stortinget har vedtatt. Vi er særlig opptatt av om forvaltningen er i samsvar med lover og regler. Videre følger vi opp at vi mottar den lovpålagte informasjonen fra selskapene.

2.3 Organisasjon og ledelse

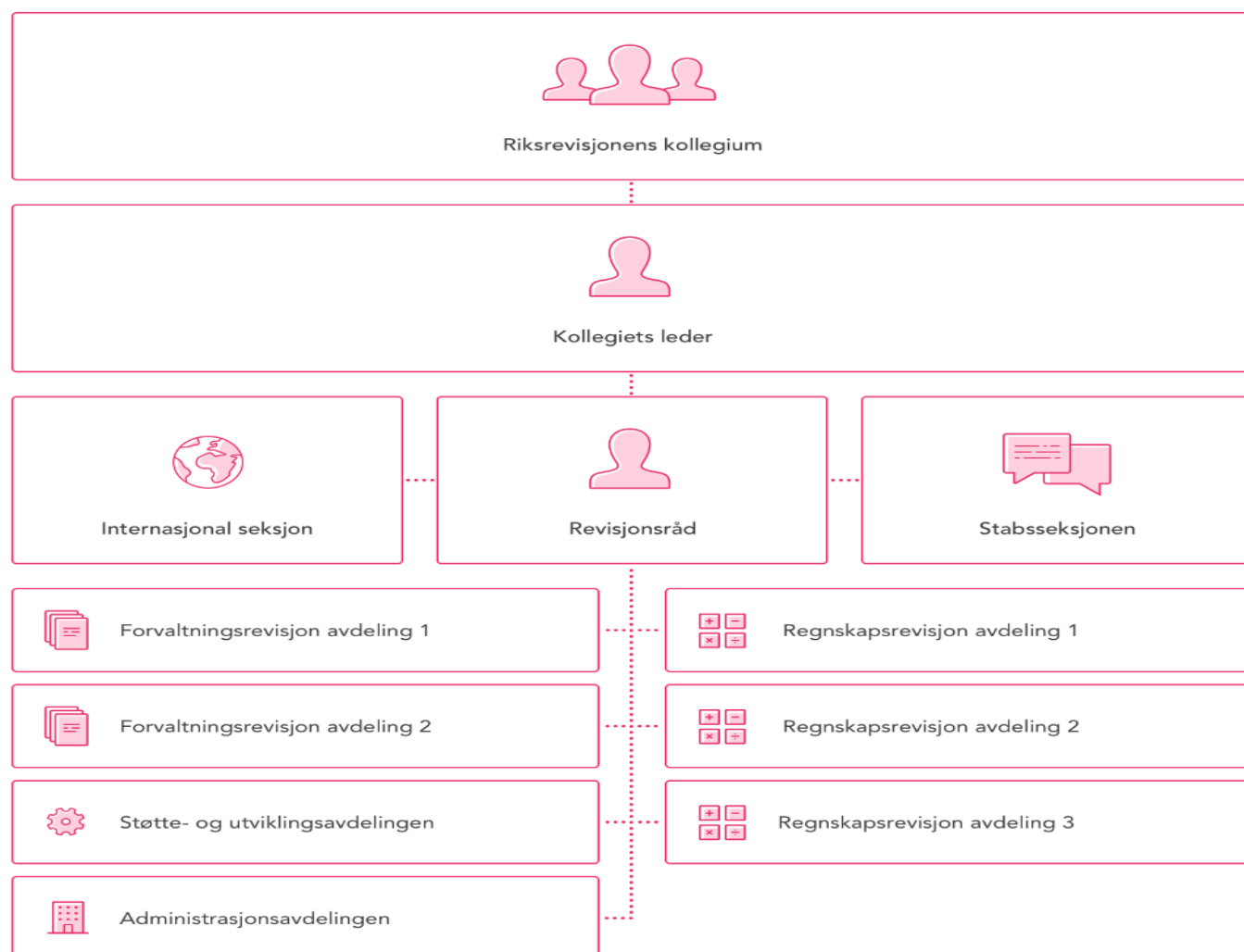
Riksrevisjonen ledes av et kollegium (styre) med fem riksrevisorer som er valgt av Stortinget. De velger medlemmer til kollegiet hvert fjerde år etter stortingsvalget. Kollegiet bestemmer hvilke undersøkelser vi skal gjennomføre, og behandler rapportene før de legges fram for Stortinget. Per-Kristian Foss leder kollegiet og er Riksrevisjonens daglige leder.

Riksrevisorkollegiet 2018–2021

Riksrevisorer	Rolle	Varamedlemmer
Per-Kristian Foss	Leder	Martin Engeset
Helga Pedersen	Nestleder	Per Rune Henriksen
Gunn Karin Gjøl		Beate Heieren Hundhammer
Arve Lønnum		Kenneth Svendsen
Anne Tingelstad Wøien		Heidi Grande Røys

Revisjonsråden er den øverste administrative og faglige lederen og bistår riksrevisor i den daglige ledelsen av virksomheten. Revisjonsråden er også sekretær for kollegiet.

Riksrevisjonen er organisert i sju avdelinger, som alle ledes av en ekspedisjonssjef. Revisjonsavdelingene er delt inn etter revisjonstyper og hvilke departementer de reviderer.

2.4 Ansatte og lokalisering

Per 31. desember 2019 hadde Riksrevisjonen 471 ansatte. De er hovedsakelig økonomer, revisorer, jurister og samfunnsvitere.

I 2019 utførte vi 420 årsverk. Siden 2014 har vi redusert totalt antall årsverk med i overkant av sju prosent.

Hovedkontoret er i Oslo, og vi har regionskontor i Bergen, Bodø, Hamar, Kristiansand, Tromsø og Trondheim. Per 31. desember 2019 hadde 68 ansatte arbeidsplass utenfor Oslo. Vi har en strategi om å ha en tydelig regional tilstedeværelse. I 2019 styrket vi bemanningen ved flere regionskontorer. De fleste regionskontorene har nå mellom 10 og 15 ansatte.

Se nærmere omtale i kapittel 3, 4 og 6.

3 Årets aktiviteter og resultater

3.1 Resultater innen de strategiske målene

Riksrevisjonens strategiske plan gjelder for perioden 2018–2024. Visjonen vår er å levere «revisjon til nytte for morgendagens samfunn», og vi jobber mot tre hovedmål. Vi skal

- være samfunnets fremste leverandør av aktuell og relevant offentlig revisjon
- gjennomføre revisjon og kontroll av høy kvalitet
- være en effektiv organisasjon

3.1.1 Mål 1: Riksrevisjonen skal være samfunnets fremste leverandør av aktuell og relevant offentlig revisjon

Bidrag til Stortingets kontroll med forvaltningen

Riksrevisjonen leverer viktige bidrag til Stortingets kontroll med forvaltningen gjennom både finansiell revisjon, forvaltningsrevisjon, etterlevelserevisjon og selskapskontroll. I tillegg til den ordinære behandlingen av våre rapporter i 2019 har Stortinget også brukt 44 ulike saker fra Riksrevisjonen i sitt arbeid, ifølge vår gjennomgang av Stortingets arbeid. Dette er omtrent på samme nivå som i 2018. Undersøkelsene våre ble brukt i komitéinnstillinger, skriftlige spørsmål, spørretimespørsmål, representantforslag og debatter. De mest omtalte sakene gjelder helse og eldreomsorg, barnevern, objektsikring, petroleumsvirksomhet i nordområdene og Petroleumstilsynets oppfølging av HMS.

Bidrag til forbedring av forvaltningen

Vi sender brukerundersøkelser til de vi reviderer. Undersøkelsene viser at forvaltningen opplever våre revisjoner som relevante og nyttige og at de brukes til konkrete forbedringer. Også i 2019 er tilbakemeldingene gjennomgående gode. I finansiell revisjon viser tilbakemeldingene at revisjon og veiledning fører til bedre finansiell rapportering, økonomistyring og internkontroll i forvaltningen.

Vår oppfølging av tidligere rapporter viser at forvaltningen har gjennomført mange substansielle endringer og forbedringer i etterkant av våre undersøkelser. I de fleste sakene er forvaltningens oppfølging av Stortingets merknader og Riksrevisjonens anbefalinger likevel av en slik karakter at vår oppfølging avsluttes. I enkelte tilfeller er det for tidlig å vurdere om iverksatte endringer har gitt forbedrede resultater.

Det er vår vurdering at Riksrevisjonen leverer et vesentlig bidrag til forbedring av forvaltningen, men at det fortsatt er muligheter for økt bruk av våre revisjonsresultater.

Nytte, troverdighet og relevans for innbyggerne

Undersøkelsene våre tar for seg temaer som angår alle innbyggere i Norge. Våre funn er viktige bidrag i samfunnsdebatten. Media er vår viktigste kanal for å formidle undersøkelsene til innbyggerne.

I 2019 hadde vi over 3 500 medieomtaler, som tilsvarer et normalår. Antallet medieomtaler gikk ned fra 2018 og 2017. Det skyldes først og fremst at undersøkelsene av objektsikring og Stortingets byggeprosjekt fikk svært mye oppmerksomhet i 2018 og 2017, men også at vi offentliggjorde færre undersøkelser i 2019.

Medieomtalen er i all hovedsak nøytral. Det betyr at resultatene av undersøkelsene blir brukt som premisser for oppslagene. I 2019 fikk disse rapportene mest medieomtale:

- Petroleumstilsynets oppfølging av helse, miljø og sikkerhet
- Myndighetenes arbeid med å ivareta miljø og fiskeri ved petroleumsvirksomhet i nordområdene
- Saksbehandlingstid og effektivitet i tingrettene og lagmannsrettene
- Rovviltforvaltningen
- Årlig revisjon og kontroll budsjettåret 2018 (Dokument 1 (2018–2019)), særlig undersøkelsene om angrep mot IKT-systemer i politiet³, sikring mot dataangrep i Oljedirektoratet og myndighetenes innsats mot alvorlige brudd på dyrevelferdsloven

---

³ Rapporten er gradert og unntatt offentlighet

I januar 2019 relanserte vi nettstedet vårt, riksrevisjonen.no. Formålet var å øke kvaliteten på den eksterne kommunikasjonen vår og å bidra til økt bruk av revisjonsresultatene våre. Hovedprinsippet er at nettstedet skal være enkelt å bruke og at innholdet skal være lett å forstå.

Vi får en rekke henvendelser fra departementer, reviderte virksomheter og andre interessenter om å presentere våre revisjonsfunn. Vi opplever dette som positivt og forsøker å imøtekomme slike henvendelser.

Annenhvert år deltar vi i PR-barometeret, som måler vårt mediearbeid og gir en indikasjon på ledelsens omdømme hos media etter flere ulike kriterier. Samlet viser resultatene i 2019 økning på flere områder. Ledelsen har høy synlighet og godt omdømme, selv om det også har vært negative medieoppslag om Riksrevisjonen.

3.1.2 Mål 2: Riksrevisjonen skal gjennomføre revisjon og kontroll av høy kvalitet

Vi vurderer kvaliteten på arbeidet både ut fra den faglige kvaliteten på revisjonene (produktkvalitet) og kvaliteten på prosessen og kommunikasjonen vi har med de vi reviderer (prosesskvalitet).

Produktkvalitet

Ulike kvalitetsgjennomganger viser at våre revisjoner i hovedsak holder høy faglig kvalitet. Riksrevisjonen har et omfattende apparat for å sikre at revisjonen tilfredsstiller de relevante internasjonale standardene og ivaretar kravene som stilles til uavhengighet, objektivitet og profesjonell skjønnsmessig vurdering av funn og konklusjoner.

Gjennom 2019 har vi jobbet med å oppdatere våre retningslinjer for revisjon, i tråd med internasjonale standarder.

Vi gjennomfører kvalitetskontroller av gjennomførte revisjoner. I 2019 ble flere finansielle oppdrag kontrollert for å påse at de er gjennomført i henhold til faglige revisjonsstandarder og retningslinjer. Kontrollen viser at kvaliteten er gjennomgående høy. Forbedringsområder er blant annet å sikre en rød tråd gjennom alle fasene i revisjonsløpet og hensiktsmessig bruk av virksomhetenes internkontroll som grunnlag for innretning av revisjonen. Vi bruker disse funnene til intern læring og forbedring av vår finansielle revisjon.

Den siste eksterne evalueringen av våre forvaltningsrevisjoner ble gjennomført i 2017, og vi planlegger å følge opp denne gjennom en ny evaluering.

Prosesskvalitet

I kommunikasjonen vår ønsker vi å være åpne og brukerorientert. I brukerundersøkelsen spør vi reviderte virksomheter om hvordan de opplevde revisjonsprosessen, inkludert kommunikasjon med oss, og om revisjonen ble gjennomført på en profesjonell måte. Vi får gjennomgående gode tilbakemeldinger, og forvaltningen opplever revisjonsprosessen som god.

3.1.3 Mål 3: Riksrevisjonen skal være en effektiv organisasjon

Riksrevisjonen skal være en veldrevet virksomhet som leverer kontroll og revisjon på en effektiv måte. Det er gjennomført flere tiltak for å effektivisere virksomheten. Vi arbeider kontinuerlig for å kunne ta ut gevinster av utviklingsprosjektene våre, både innenfor revisjon og i støttefunksjoner. Gevinstene dreier seg om økonomiske innsparinger og redusert tids- og/eller ressursbruk. Antall årsverk er redusert fra 2014, og vi forventer ytterligere reduksjon i årene som kommer.

Utviklingsprosjektene er nærmere omtalt i kapittel 4.2.3.

For å kunne oppfylle samfunnsoppdraget vårt også i framtiden utfører vi et omfattende og sammensatt arbeid for å utvikle Riksrevisjonen. Medarbeiderne er vår viktigste ressurs. Ved siden av utviklingsprosjektene tilrettelegger vi for ulike kompetansehevingstiltak for de ansatte, for å sikre at vi har kompetanse i tråd med framtidens behov.

Over flere år har vi redusert opplaget av trykte rapporter. Nye nettsider og annet utviklingsarbeid har bidratt til mer digital formidling, noe som blant annet har redusert kostnadene til trykking betydelig i perioden 2016–2019. Kostnadene vil trolig falle helt bort i 2020 ettersom rapportene heretter bare vil bli publisert digitalt.

Årets resultater og aktiviteter omtales nærmere i kapittel 3.2–3.4 og i 4.2.

3.2 Revisjonsfaglige aktiviteter og resultater

Vi brukte 274 årsverk på revisjon i 2019. Dette tilsvarer over 65 prosent av våre samlede ressurser. Andelen har vært stabil over tid. Finansiell revisjon og kontroll av statsregnskapet er området med størst ressursbruk.

Personalressurser benyttet til revisjon

Revisjonstype	Årsverk	Årsverk
	2019	2018
Finansiell revisjon og kontroll av statsregnskapet	113	116
Forvaltningsrevisjon av forvaltningsorganer og selskaper	85	76
Etterlevelsesrevisjon	20	21
Årlig selskapskontroll	5	5
Andre revisjonsfaglige aktiviteter ⁴	51	52
Sum	274	270

3.2.1 Finansiell revisjon og kontroll av statsregnskapet

I 2019 har vi revidert regnskapene til 232 virksomheter for regnskapsåret 2018.

227 regnskap har fått en umodifisert uttalelse i revisjonsberetningen, noe som betyr at regnskapene er uten vesentlige feil eller mangler.

Fem regnskap har fått en modifisert uttalelse i revisjonsberetningen. For tre av disse skyldes det at regnskapet inneholder vesentlige feil eller mangler. For to virksomheter kan vi ikke uttale oss fordi regnskapene er satt opp etter andre prinsipper enn forutsatt.

Ni virksomheter har fått en modifisert uttalelse grunnet manglende overholdelse av det administrative regelverket for økonomistyring i staten.

Statsregnskapet er en sammenstilling av alle statlige regnskap. Kontrollen av statsregnskapet bygger på den finansielle revisjonen av departementene og de underliggende virksomhetene, samt revisjonshandlinger mot selve statsregnskapet. I erklæringen for 2018 anser vi at statsregnskapet i det vesentlige er korrekt avlagt og presentert. Dette betyr at bevilgningsreglementets prinsipper i det alt vesentlige er fulgt.

3.2.2 Forvaltningsrevisjon, etterlevelsesrevisjon og selskapskontroll

Revisjoner på tvers av departementsområder

Riksrevisjonen har en unik tilgang til informasjon, og vi har mulighet til å gjøre undersøkelser på tvers av departementsområdene. Flere av undersøkelsene våre er enten tverrsektorielle, på den måten at flere departementer har roller og oppgaver innenfor området vi undersøker, eller tverrgående, ved at temaet for undersøkelsen rettes mot flere departementer.

Stortinget understreket senest ved behandlingen av Dokument 2 (2018–2019) betydningen av at Riksrevisjonen foretar undersøkelser og vurderer vesentlighet og risiko på tvers av departementsområdene.

I 2019 rapporterte vi følgende undersøkelser på tvers av departementene til Stortinget:

- Departementenes styringsinformasjon og rapportering til Stortinget på området barnefattigdom
- Myndighetenes arbeid med å integrere innvandrere gjennom kvalifisering til arbeid
- Rovviltforvaltningen

⁴ Aktiviteter på tvers av revisjonstypene som arbeid med å identifisere nye revisjonsoppgaver, revisjonsfaglig ledelse og kvalitetssikring.

- Myndighetenes arbeid med å ivareta miljø og fiskeri ved petroleumsvirksomheten i nordområdene

De to sistnevnte rapportene var blant våre mest omtalte saker i media i 2019.

Ved inngangen til 2020 arbeider vi med følgende undersøkelser på tvers av departementene:

- Styringen og rapporteringen på den nasjonale oppfølgingen av FNs bærekraftsmål
- Innsatsen mot vold i nære relasjoner
- Arbeidet med å tilpasse bebyggelse og infrastruktur til et klima i endring
- Eksportkontrollen av forsvarsmateriell og flerbruksvarer
- Bistand til barn og unge med funksjonsnedsettelse og familiene deres

Forvaltningsrevisjon

Gjennom forvaltningsrevisjon gjør vi større, systematiske undersøkelser der målet er å vise hvordan regjeringen og statsforvaltningen gjennomfører det Stortinget har vedtatt, og hvilke resultater og virkninger offentlige tiltak har hatt. Disse undersøkelsene går i dybden på aktuelle problemstillinger innenfor et avgrenset saksområde og dekker lengre tidsperioder. I undersøkelsene av hvordan forvaltningen løser sine oppgaver kan vi blant annet vurdere om resultatene oppnås på en økonomisk og effektiv måte.

21 forvaltningsrevisjoner ble rapportert til Stortinget i 2019:

	Rapport til Stortinget
Myndighetenes arbeid med å integrere innvandrere gjennom kvalifisering til arbeid Arbeids- og sosialdepartementet, Kunnskapsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet	Dokument 3:4 (2019–2020), 26.11.2019
Petroleumstilsynets oppfølging av helse, miljø og sikkerhet i petroleumsvirksomheten Arbeids- og sosialdepartementet	Dokument 3:6 (2018–2019), 15.01.2019
Departementenes styringsinformasjon og rapportering til Stortinget på området barnefattigdom Finansdepartementet	Dokument 1 (2019–2020), 08.10.2019
Infrastruktur og støttefunksjoner for kampflyvåpenets operative evne ⁵ Forsvarsdepartementet	Dokument 3:11 (2018–2019), 07.05.2019
Bemanningsutfordringer i helseforetakene Helse- og omsorgsdepartementet	Dokument 3:2 (2019–2020), 26.11.2019
Omorganisering av anskaffelsesområdet for virksomheter under Helse- og omsorgsdepartementet Helse- og omsorgsdepartementet	Dokument 1 (2019–2020), 08.10.2019
Årsaker til variasjon i forbruk av helsetjenester Helse- og omsorgsdepartementet	Dokument 3:2 (2019–2020), 26.11.2019
Saksbehandlingstid og effektivitet i tingrettene og lagmannsrettene Justis- og beredskapsdepartementet	Dokument 3:3 (2019–2020), 22.10.2019
Det norsk-russiske bilaterale miljøsam arbeidet – en parallellrevisjon med Den russiske føderasjons riksrevisjon Klima- og miljødepartementet	Dokument 3:8 (2018–2019), 26.03.2019

⁵ Rapporten er gradert og unntatt offentlighet

Roviltforvaltningen Klima- og miljødepartementet og Landbruks- og matdepartementet	Dokument 3:13 (2018–2019), 18.06.2019
Behandling av innsigelser i plansaker Kommunal- og moderniseringsdepartementet	Dokument 3:7 (2018–2019), 15.01.2019
Bruken av digitale løsninger ved etablering av restaurant Kommunal- og moderniseringsdepartementet	Dokument 1 (2019–2020), 08.10.2019
Godkjenning av utdanning og yrkeskvalifikasjoner fra utlandet Kunnskapsdepartementet	Dokument 3:12 (2018–2019), 18.06.2019
Samiske elevers rett til opplæring i og på samisk Kunnskapsdepartementet	Dokument 3:5 (2019–2020), 26.11.2019
Myndighetenes innsats mot alvorlige brudd på dyrevelferdsloven i landbruket Landbruks- og matdepartementet	Dokument 1 (2019–2020), 08.10.2019
Etats- og virksomhetsstyringen av Havforskningsinstituttet Nærings- og fiskeridepartementet	Dokument 1 (2019–2020), 08.10.2019
Statkrafts lønnsomhet og utenlandsinvesteringer Nærings- og fiskeridepartementet	Dokument 3:2 (2019–2020), 26.11.2019
Myndighetenes arbeid med å ivareta miljø og fiskeri ved petroleumsvirksomheten i nordområdene Olje- og energidepartementet, Klima- og miljødepartementet og Arbeids- og sosialdepartementet	Dokument 3:9 (2018–2019), 26.03.2019
Etats- og virksomhetsstyringen av Luftfartstilsynet Samferdselsdepartementet	Dokument 1 (2019–2020), 08.10.2019
Informasjon om resultater av bistand til utdanning Utenriksdepartementet	Dokument 3:10 (2018–2019), 07.05.2019
Orientering om revisjon av sametingsrådets styringssystem for måloppnåelse Sametinget	Dokument 1 (2019–2020), 08.10.2019

I tillegg har vi utgitt en administrativ rapport om virksomhetsanalyse av Norges sjømatråd⁶. Administrative rapporter blir ikke sendt til Stortinget som egen sak, men sendt til orientering til kontroll- og konstitusjonskomiteen, den aktuelle fagkomiteen og departementet. Den er også publisert på vårt nettsted.

Ved inngangen til 2020 arbeider vi med 24 undersøkelser som vi planlegger å rapportere til Stortinget:

Klage- og ankesaksbehandling i NAV og Trygderetten Arbeids- og sosialdepartementet
Statlige barnevernmyndigheters ivaretagelse av barnets beste ved plassering og oppfølging av barn i barnevernsinstitusjoner Barne- og familiedepartementet
Forsvarets logistikkorganisasjons evne til å understøtte Forsvaret i fred, krise og krig

⁶ Administrativ rapport 1 2019, offentliggjort 22. november 2019.

Forsvarsdepartementet
Kommunikasjon og informasjonsdeling mellom Forsvarets kommando- og kontrollinformasjonssystemer Forsvarsdepartementet
Behandling og oppfølging av personer med psykiske lidelser og plager Helse- og omsorgsdepartementet
Kliniske behandlingsstudier i helseforetakene Helse- og omsorgsdepartementet
Bistand til barn og unge med funksjonsnedsettelse og familiene deres Helse- og omsorgsdepartementet
Effektivitet i saksbehandlingen av erstatningssaker på pasientskadeområdet Helse- og omsorgsdepartementet
Forebygging av angrep mot IKT-systemer i helseforetakene Helse- og omsorgsdepartementet
Helse- og omsorgsdepartementets styring av IKT-utviklingen i helsesektoren Helse- og omsorgsdepartementet
Investeringer i helseforetakenes bygg og medisinsk-tekniske utstyr Helse- og omsorgsdepartementet
Politiets innsats mot ikt-kriminalitet Justis- og beredskapsdepartementet
Myndighetenes innsats mot vold i nære relasjoner Justis- og beredskapsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet og Barne- og familiedepartementet
Myndighetenes arbeid med å tilpasse bebyggelse og infrastruktur til et klima i endring Klima- og miljødepartementet
Styring og rapportering på den nasjonale oppfølgingen av FNs bærekraftsmål Kommunal- og moderniseringsdepartementet
Etats- og virksomhetsstyringen av Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) Landbruks- og matdepartementet
Kvotesystemet i kyst- og havfisket Nærings- og fiskeridepartementet
Styring og oppfølging av drift og måloppnåelse i Space Norway AS Nærings- og fiskeridepartementet
Myndighetenes ivaretagelse av sitt ansvar i forbindelse med Alexander Kielland-ulykken Arbeids- og sosialdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Olje- og energidepartementet
Norges vassdrags- og energidirektorats arbeid for sikkerhet i kraftforsyningen Olje- og energidepartementet

Drift, vedlikehold og investeringer i Bane NOR SF Samferdselsdepartementet
Årsaker til konflikter mellom byggherre og entreprenør i statlige vegutbyggingsprosjekter Samferdselsdepartementet
Myndighetenes eksportkontroll av forsvarsmateriell og flerbruksvarer Utenriksdepartementet
Norsk støtte til Verdensbankens fond Utenriksdepartementet

Etterlevelsesrevisjon

Gjennom etterlevelsesrevisjon kontrollerer vi at statlige virksomheter bruker pengene slik Stortinget har bestemt, og at de følger lover og regler.

Åtte etterlevelsesrevisjoner ble rapportert gjennom Dokument 1 (2019–2020), som ble lagt fram for Stortinget 8. oktober 2019:

Anskaffelser og oppfølging av arbeidsmarkedstiltak i Arbeids- og velferdsetaten Arbeids- og sosialdepartementet
Rett hjelpemiddel til boligtilpasning for personer med nedsatt funksjonsevne Arbeids- og sosialdepartementet
Angrep mot IKT-systemer i Politi- og lensmannsetaten ⁷ Justis- og beredskapsdepartementet
Ubrukte budsjettmidler ved universiteter og høyskoler Kunnskapsdepartementet
Myndighetenes saksbehandling og kontroll av produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket Landbruks- og matdepartementet
Sikring mot dataangrep i Oljedirektoratet Olje- og energidepartementet
Utenriksdepartementets etterlevelse av anskaffelsesregelverket Utenriksdepartementet
Sikring mot dataangrep i Utenriksdepartementet ⁸ Utenriksdepartementet

Vi har også utgitt en rapport om forvaltning av tilskudd til nasjonale minoriteter. Tilskuddsordningen forvaltes av Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Rapporten er ikke sendt til Stortinget som egen sak. Rapporten er publisert på vårt nettsted.

I tillegg rapporterte vi i 2019 en undersøkelse til Sametinget om saksbehandling av tilskudd i sametingsrådet og Sametingets klagenemnd. Rapporten er publisert på vårt nettsted.

⁷ Rapporten er gradert og unntatt offentlighet

⁸ Rapporten er unntatt offentlighet

Ved inngangen til 2020 arbeider vi med ni undersøkelser som vi planlegger å rapportere til Stortinget i Dokument 1 høsten 2020:

Analyse av regnskapene til de forhåndsgodkjente leverandørene av arbeidsmarkedstiltak Arbeids- og sosialdepartementet
Stortingets forutsetninger for gebyrordningene i R-112 Finansdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartementet
Samfunnssikkerhet og beredskap i statlige virksomheter underlagt Kunnskapsdepartementet Kunnskapsdepartementet
Universitets- og høgskolesektorens økonomiske engasjement i randsoneselskaper Kunnskapsdepartementet
Kunst i offentlige rom (KORO), forvaltning av statlig kunst Kulturdepartementet
Tilskudd til sysselsetting av sjøfolk Nærings- og fiskeridepartementet
Norges vassdrags- og energidirektorats tilsyn med vassdragsanlegg Olje- og energidepartementet
Statens vegvesens inspeksjon og oppfølging av ras- og skredsikring Samferdselsdepartementet
Dokumentsikring og arkivforvaltning på norske utenriksstasjoner Utenriksdepartementet

Vi arbeider også med en undersøkelse rettet mot grunnsikring av objekter, som vi planlegger å rapportere til Stortinget i Dokument 1 høsten 2021.

Selskapskontroll

I 2019 kontrollerte vi statsrådenes myndighetsutøvelse i 12 eierdepartementer. Staten har eierinteresser i 49 heleide aksjeselskaper, 29 deleide aksjeselskaper, ett ansvarlig selskap med delt ansvar, sju allmennaksjeselskaper, åtte statsforetak, fire regionale helseforetak, 14 studentsamskipnader og ytterligere seks selskaper som er organisert ved særskilt lov. Den årlige kontrollen for regnskapsåret 2018 har ikke gitt grunnlag for merknader.

3.3 Internasjonalt engasjement

Riksrevisjonens internasjonale engasjement omfatter utvikling av offentlig revisjon, faglig støtte til riksrevisjoner i utviklingsland, samarbeidsrevisjoner og revisjon av internasjonale organisasjoner. I 2019 brukte vi i overkant av 16 årsverk til internasjonalt engasjement, mot 15 årsverk i 2018. Som andel av samlede ressurser utgjør dette nærmere fire prosent.

3.3.1 Utvikling og samarbeid om offentlig revisjon

Utviklingen av offentlig revisjon skjer hovedsakelig internasjonalt gjennom INTOSAI. De utvikler standarder og et felles internasjonalt rammeverk for offentlig revisjon. Riksrevisjonen har i hele 2019 ledet forumet for INTOSAI Professional Pronouncements, som skal sikre kvalitet og konsistens mellom standardene. I tillegg leder vi komiteen med ansvar for fagutvikling innen forvaltningsrevisjon og er representert i flere andre fagkomiteer.

De nordiske riksrevisorene møtes årlig og det er enighet om å ha et sterkere nordisk samarbeid for å sikre at riksrevisjonene er relevante, fanger opp nye risikoer og samfunnstrender og analyserer kompliserte

sektorovergripende sammenhenger på en god måte. I 2019 var robotisering og bruk av kunstig intelligens i revisjonen hovedtema.

Vi samarbeider med riksrevisjoner som ligger i front innenfor modernisering av offentlig revisjon, gjennom for eksempel dataanalyse, visualisering og automatisering. I tillegg har vi samarbeid med andre riksrevisjoner om felles utfordringer i revisjon av anskaffelsen av F-35 kampfly og Joint Strike Fighter-programmet. Vi har også utvekslet erfaringer fra statlig styring av samferdselssektoren i Skandinavia, noe som har gitt innspill til risikokartlegging og valg av tema og metode for framtidige revisjoner av sektoren.

Vi har i 2019 gjennomført en parallellrevisjon sammen med den russiske riksrevisjonen om norsk-russisk miljøsamarbeid, Dokument 3:8 (2018–2019). Videre har vi deltatt i en fellesnordisk parallellrevisjon om digitalisering og hvordan gjøre det enklere å starte bedrift. Den norske undersøkelsen ble offentliggjort i Dokument 1 (2019–2020).

3.3.2 Faglig støtte til riksrevisjoner i utviklingsland

Riksrevisjoner har en viktig funksjon for fungerende demokratier. Målet med vårt bistandsarbeid er å styrke riksrevisjoners gjennomslagskraft for å bedre forvaltningen av fellesskapets ressurser og bidra til å bekjempe korrupsjon i utviklingsland.

Riksrevisjonen er vertskap for INTOSAI Development Initiative (IDI), som er et utviklingsorgan for riksrevisjoner. IDI bidrar til bedre kapasitet i flere enn 140 riksrevisjoner, gjennom ulike utviklingsprogrammer. Les mer om IDI i vedlegg 3.

I 2019 har vi gitt faglig støtte til AFROSAI-E⁹ og riksrevisjonene i Myanmar, Uganda, Zambia og Sierra Leone. Vi bruker egne medarbeidere på oppdrag av både kort og lang varighet.

Utvinning av mineraler, olje og gass kan gi store inntekter, men samtidig er det høy risiko for korrupsjon i sektoren. I regioner med store petroleums- og mineralforekomster kan bedre offentlig revisjon ha stor betydning. Vi har etablert et program som skal sikre systematisk, kunnskapsbasert og enhetlig revisjon av både petroleums- og mineralressurser. I tillegg støtter vi den internasjonale arbeidsgruppen for revisjon av utvinningssektoren i INTOSAI (WGEI). I den forbindelse har vi blant annet bistått i arbeidet med Extractive Industries Transparency Initiative (EITI) for å sørge for åpenhet i utvinningssektoren. Vi har også vært sentrale i utviklingen av AFROSAI-Es første veileder for revisjon av utvinningssektoren.

Vi har bidratt til gjennomføring av gode og relevante revisjoner av utvinningssektoren i Uganda som gir inspirasjon for riksrevisjoner i andre av samarbeidslandene våre. I Zambia har vi støttet den første etterlevelsesrevisjonen som ble rapportert til parlamentet. Den viste alvorlige mangler ved myndighetenes system for tildeling av gruvelisenser, og har bidratt til at presidenten og gruveministeren i Zambia har gjennomført flere tiltak. Støtten vår til riksrevisjonen i Myanmar har bidratt til at de har levert sin første etterlevelsesrevisjon til parlamentet, og til at det har blitt etablert en egen enhet for forvaltningsrevisjon. To forvaltningsrevisjoner har blitt gjennomført. I støtten til Sierra Leone har vi bistått med revisjon av risiko knyttet til internprising og tildeling av gruvelisenser, og bidratt til etablering av en egen enhet for IKT-revisjon.

Økt bruk av elektroniske verktøy, samt store og komplekse IKT-systemer i statsforvaltningen i utviklingsland, har gitt effektivitetsgevinster. Samtidig har det medført økt risiko og sårbarhet for misbruk og manipulasjon. Gjennom AFROSAI-E har vi støttet riksrevisjoner i utviklingsland med å utvikle og implementere et program for å styrke kompetansen på IKT-revisjon i det sørlige Afrika. I 2019 ble første runde av programmet gjennomført.

Vi har rapportert 15 millioner kroner til OECD i 2019. Dette er en sammenstilling av kostnadene våre til utviklingssamarbeidet. I beløpet inngår direkte utgifter til å gjennomføre bistanden og lønn til medarbeiderne som deltar.

3.3.3 Revisjon av internasjonale organisasjoner

Vi leder EFTA Board of Auditors. I tillegg sitter vi i revisjonsstyret i

- European Patent Office
- European Space Agency

---

⁹ Organisasjon av engelskspråklige riksrevisjoner i Afrika.

- Organisation for Economic Co-operation and Development
- EUROCONTROL.

Når vi tar internasjonale revisjonsoppdrag, jobber vi for å bidra til god forvaltning og mest mulig åpenhet. Vi er ekstern revisor for European Centre for Medium Range Weather Forecasts. Vi gjennomfører også revisjon av sju programmer som kontrollmedlem av EUs Interreg-program, som skal fremme sosial og økonomisk integrasjon over landegrensene gjennom regionalt samarbeid.

3.4 Støttefunksjoner og administrasjon

Våre administrative støttefunksjoner leverer tjenester til hele organisasjonen. De er organisert som stabs- og støtteenheter som er avgjørende for at vi kan gjennomføre kjerneoppgavene effektivt, samtidig som vi ivaretar kravene til god forvaltning. Funksjonene ivaretar blant annet drift og utvikling av våre systemer og leverer tjenester innen HR, lønn, økonomi, arkiv, sikkerhet, drift, kommunikasjon, virksomhetsstyring og ledelsesstøtte. I 2019 ble det utført 45 årsverk i disse funksjonene.

Annen administrasjon og HMS-relaterte aktiviteter utgjorde 38 årsverk i 2019. De består blant annet av administrativ ledelse, sekretærfunksjoner, velferdstiltak og deltakelse i råd og utvalg for arbeidsgiver, tillitsvalgte og vernetjeneste.

Andel av samlede ressurser benyttet til støttefunksjoner og administrasjon har ligget stabilt over tid.

4 Styring og kontroll av virksomheten

4.1 Riksrevisjonens kvalitetssikringssystem

Riksrevisjonens kvalitetssikringssystem bygger på internasjonale standarder for kvalitetskontroll (ISSAI 140). Systemet omfatter ledelse, etikk, kompetanse, gjennomføring av oppgaver og overvåking av virksomheten. Riksrevisjonens styrende dokumenter skal være lett tilgjengelige, og det legges blant annet vekt på at vi har

- tydelige krav og forventninger til arbeidet
- oversikt over hvilke faktorer som påvirker evnen og muligheten til å gjennomføre arbeidet i tråd med fastsatte krav og forventninger
- systematiske prosesser for planlegging, gjennomføring, kvalitetskontroll og rapportering av all revisjon og kontroll
- systematikk for overvåking, læring og forbedring

Vi arbeider med å videreutvikle kvalitetssikringssystemet. Sentrale elementer er blant annet retningslinjer for revisjons- og kontrollarbeidet, etiske retningslinjer, ansvars- og fullmaktstrukturer, risikohåndtering, porteføljestyling av revisjons- og utviklingsoppgaver, revisjons- og støttesystemer og organisasjonskultur.

4.2 Periodisk planlegging og oppfølging

4.2.1 Strategisk plan

I 2018 vedtok Riksrevisjonens kollegium den strategiske planen for perioden 2018–2024 (strategisk plan). Visjonen «Revisjon til nytte for morgendagens samfunn» er førende for våre tre hovedmål (omtalt i kapittel 3) og øvrige strategier.

4.2.2 Årlig virksomhetsplan

Strategisk plan operasjonaliseres gjennom den årlige virksomhetsplanen, som tar utgangspunkt i virksomhetens ressurser og rammer. Innenfor disse fastsetter vi overordnede prioriteringer for revisjonsarbeidet, det internasjonale arbeidet, utviklingsarbeidet og den faglige og administrative støtten.

Til grunn for planen ligger et analysearbeid for å identifisere og prioritere nye revisjonsoppgaver. Videre gjennomføres det årlige vurderinger av hva som er de viktigste risikoområdene internt i Riksrevisjonen. Disse ligger til grunn for prioriteringene av utviklingstiltak som inngår i moderniseringsprogrammet (4.2.3), og av andre tiltak og forventninger som tas inn i virksomhetsplanen.

Årlig virksomhetsplan konkretiseres ytterligere gjennom avdelingsplaner og lederkontrakter.

I samsvar med god styringspraksis vurderer vi våre egne resultater og måloppnåelse. Dette gjør vi ut fra et definert sett av informasjonskilder som samlet skal sette Riksrevisjonens ledelse og kollegium i stand til å vurdere om virksomhetens resultater er tilfredsstillende, eller om det er behov for tiltak for å forbedre måloppnåelsen. Disse resultatvurderingene gjøres årlig og inngår som grunnlag for Riksrevisjonens årlige vurderinger av virksomhetsrisiko.

4.2.3 Utviklingsarbeid - Moderniseringsprogram

Vårt utviklingsarbeid omhandler både revisjonsfaglig utvikling, systemutvikling og ledelses- og organisasjonsutvikling. I 2019 brukte vi totalt 24 årsverk til utviklingsarbeid, mot 23 årsverk i 2018.

Riksrevisjonen har etablert et moderniseringsprogram som skal sikre systematisk styring av utviklingstiltakene i strategiperioden. Programmet er et viktig virkemiddel for å bidra til å nå målene i strategisk plan. I den forbindelse er utviklingsprosjekter som omhandler automatisering av prosesser og digitalisering sentrale. Programmets hovedmål er å legge til rette for at gevinster fra nåværende og framtidige utviklingsprosjekter realiseres, noe som forventes å bidra til at vi når våre strategiske mål. Ca. halvparten av våre utviklingsressurser ble benyttet til prosjekter i moderniseringsprogrammet.

Flere av utviklingstiltakene i moderniseringsprogrammet ble avsluttet i første halvdel av 2019. Ansvaret for oppfølgingen er overført til relevante deler av linjeorganisasjonen. Blant annet gjelder det leveransene fra prosjektet som skal forbedre arbeidet med å identifisere risikoområder i forvaltningen.

For å nå de strategiske målene er det helt sentralt at vi har god oversikt og kompetanse på de ulike sektorområdene i forvaltningen. Dette gjøres gjennom sektorovervåking. Vi må også ha en god prosess for å vurdere og prioritere nye forslag til revisjoner.

Basert på prosjektets arbeid innfører vi fra 2020 en ny modell for sektorovervåking og valg av revisjonstemaer. Modellen er dynamisk ved at hele porteføljen av revisjons- og utviklingsoppgaver vurderes systematisk flere ganger i året. Det innebærer at forslag til revisjonstemaer kan fremmes oftere gjennom planåret.

Endringen er gjort for å bidra til at vi når vårt strategiske mål om å levere aktuell og relevant revisjon. Innføringen av ny modell skal effektivisere intern ressursbruk gjennom raskere saksgang. Friggjorte ressurser skal brukes til å jobbe med utvikling av nye revisjonstemaer.

Moderniseringsprogrammet består av seks sentrale utviklingstiltak. Disse fordeler seg tematisk på satsingsområdene for utviklingsarbeidet i Riksrevisjonen: samfunnsoppdrag, organisasjon og ledelse, infrastruktur og teknologi, fagkompetanse og formidling. De er prioritert fordi de enkeltvis og samlet er sentrale forutsetninger for å utvikle Riksrevisjonen i samsvar med strategisk plan.

De pågående utviklingstiltakene i moderniseringsprogrammet:

Rapportering av revisjonen

Hensikten er å bidra til effektivisering av produksjonsprosessen for det årlige Dokument 1 og bedre kommunikasjon av revisjonsresultatene i dokumentet. Målet er at Stortinget, forvaltningen og andre relevante aktører vil bruke dokumentet i enda større grad enn i dag. Prosjektet vil i hovedsak bidra til å styrke formidlingen av revisjonsresultatene.

Digitalisering av rapporter

Hensikten er å utvikle rapportene våre i et digitalt format som kommuniserer bedre med målgruppene. Løsningene som utvikles vil gjelde for alle rapportene våre. Utvikling og implementering vil pågå over flere år. Fra 2020 vil vi bare publisere rapportene våre digitalt. Prosjektet vil i hovedsak bidra til å styrke formidlingen av revisjonsresultatene.

Effektivisering av finansiell revisjon av virksomheter som er kunder av DFØ

Hensikten er å effektivisere og bidra til økt kvalitet på den finansielle revisjonen av statlige virksomheter som er kunder hos Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ). Dette gjelder ca. 150 virksomheter på regnskapsområdet og ca. 170 virksomheter på lønnsområdet. I praksis skjer dette ved at vi gjør revisjonshandlinger mot DFØ som dekker alle kundene deres, henter inn mer data og gjør flere analyser i revisjonen. Prosjektet vil bidra til å styrke satsingsområdet fagkompetanse.

Program for informasjonsforvaltning

Programmet vil inneholde tiltak som gjør at vi kan bygge en ny grunnmur for informasjonsforvaltning i Riksrevisjonen. Dette vil påvirke alle arbeidsprosessene våre. Informasjonsforvaltningsprogrammet samkjører gjennomføring og oppfølging av tiltak som har nærliggende formål, og som er klart avhengige av hverandre. I 2020 setter vi i gang tre nye slike utviklingstiltak. Vi skal blant annet prøve ut og implementere ny teknologi som skal øke sikkerheten ved utveksling av data med reviderte virksomheter. I tillegg skal vi utarbeide strategi for framtidig bruk av skytjenester til behandling og lagring av data og etablere et forprosjekt der vi skal kartlegge muligheter for automatisering i deler av den finansielle revisjonen. Tiltakene i programmet vil bidra til å styrke de fleste av de strategiske satsingsområdene våre.

Håndtering av gradert informasjon

Det er etablert et prosjekt som skal vurdere alternative tekniske og bygningsmessige løsninger slik at Riksrevisjonen fortsatt kan ivareta behovet for håndtering av gradert informasjon i henhold til krav i sikkerhetsloven og virksomhetssikkerhetsforskriften. Formålet er også å effektivisere gjennomføringen av revisjoner der vi behandler gradert informasjon. Prosjektet vil i hovedsak bidra til å styrke satsingsområdet infrastruktur og teknologi.

Bedre kommunikasjon mellom Riksrevisjonens hovedkontor i Oslo og regionskontorene

Det er etablert et prosjekt som skal optimalisere bruken av videokonferanseutstyret for å sikre effektiv og sømløs kommunikasjon mellom våre geografiske lokasjoner. Teknologien vil framover tas i bruk i større grad overfor virksomhetene vi reviderer og andre eksterne. Dette forventes å gi redusert reiseaktivitet og lavere reisekostnader. Prosjektet vil i hovedsak bidra til å styrke satsingsområdet infrastruktur og teknologi.

4.3 Operativ styring

Operativ styring handler særlig om å sikre forsvarlig gjennomføring og gode løpende prioriteringer. Den operative styringen ivaretas i hovedsak gjennom systemer for porteføljestyling som gir et samlet grunnlag for å vurdere om oppgavene har forsvarlig framdrift, riktig bemanning og god håndtering av gjennomføringsrisiko. I tillegg vurderes det om de samlede tilgjengelige ressursene blir prioritert på en god måte.

Vi benytter et elektronisk styringsinformasjonssystem til å fordele og rapportere forbruk av ressurser på oppgaver av både revisjonsfaglig og administrativ art på årlig basis. Erfaringstall fra dette systemet gir også grunnlag for mer treffsikre ressursanslag når vi skal planlegge likeartede oppgaver i framtiden.

Videre handler vår operative styring om å sikre at vi i det løpende arbeidet forvalter ressurser og oppgaver på en sunn og forsvarlig måte, og at vi etterlever relevante lov- og regelverk.

4.4 Kompetanse, arbeidsmiljø og likestilling

Riksrevisjonen er en kompetanseorganisasjon der de ansatte er vår viktigste ressurs. Vi legger stor vekt på at de ansatte skal kunne delta på ulike kompetansehevingstiltak. Det avsettes stipendmidler og gis permisjoner for deltakelse på hel- eller deltidsstudier som er relevant for å sikre Riksrevisjonen kompetanse i tråd med framtidens behov. I tillegg deltar de ansatte på en rekke kurs som del av sin kompetanseutvikling. I 2019 brukte vi 23 årsverk til slike kompetanseutviklingstiltak, mot 21 årsverk i 2018.

Vi legger stor vekt på å ha et godt arbeidsmiljø og legger til rette for at tillitsvalgte og vernetjenesten kan ivareta vervene sine på en god måte. Dette bidrar til bedre beslutningsgrunnlag og prosesser.

Tjenestemannsorganisasjonene og arbeidsgiver møtes fast i informasjons-, drøftings- og forhandlingsutvalget, hvor vi behandler saker i henhold til Hovedavtalen og Hovedtariffavtalen i staten. Vi vurderer samarbeidet med de ansatte og deres organisasjoner som svært godt.

Vi har et aktivt arbeidsmiljøutvalg som bidrar til at Riksrevisjonen skal ha et godt arbeidsmiljø. De lokale verneombudene ivaretar de ansattes interesser i saker som angår arbeidsmiljøet i den enkelte avdeling.

Livsfasepolitikken vår er del av personalpolitikken og bygger på statlig arbeidsgiverpolitikk og målene i den sentrale avtalen om inkluderende arbeidsliv. Riksrevisjonen skal være en attraktiv arbeidsplass for medarbeidere i alle faser av yrkeskarrieren, og vi skal legge til rette for at flere står lengre i arbeid. Livsfasepolitikken vektlegger individuelt rettede tiltak som er tilpasset den enkeltes livssituasjon eller livsfase og retter seg mot medarbeiderens muligheter framfor begrensninger. Vi tilrettelegger for medarbeidere med spesielle behov for fysisk tilrettelegging av arbeidsplassen.

Riksrevisjonen ønsker å være en mangfoldig organisasjon. Vi har et elektronisk rekrutteringsverktøy som gir søkere med innvandrerbakgrunn eller nedsatt funksjonsevne mulighet for å be om en særskilt vurdering av søknaden sin. Vi har god erfaring med å ta imot lærlinger. I 2019 ble en lærling fast ansatt etter gjennomført opplæringsløp. Vi ønsker å videreføre lærlingeordningen.

Sykefraværet utgjorde i 2019 4,5 prosent av det totale antallet dagsverk. I 2018 var sykefraværet 4,8 prosent. Ledelsen, HR-seksjonen, arbeidsmiljøutvalget, verneombudene og bedriftshelsetjenesten er viktige aktører både i arbeidet med å følge opp sykefravær og i arbeidet med å forebygge og legge til rette innenfor HMS-området.

Bruk av overtid har også i 2019 blitt viet spesiell oppmerksomhet. I første halvår gjennomførte Arbeidstilsynet tilsyn, der de blant annet kontrollerte etterlevelsen av arbeidstidsbestemmelsene i arbeidsmiljøloven. Tilsynet avdekket brudd på enkelte av bestemmelsene. Vi jobber målrettet med å forbedre internkontrollen, styrke opplæringen og utvikle bedre systemer for å støtte og sikre etterlevelse av lovens bestemmelser.

I tråd med arbeidsmiljøloven har vi retningslinjer for varsling om kritikkverdige forhold. Retningslinjene ble revidert i 2019.

60 prosent av de ansatte i Riksrevisjonen er kvinner. I mellomledergruppen er målet om minst 40 prosent representasjon av begge kjønn innfridd, mens det i toppledergruppen er under 40 prosent kvinner. I de andre stillingsgruppene er andelen menn under 40 prosent.

Kjønnsandel i ulike stillingsgrupper

Stillingsgruppe <i>(stillingskoder fra statens lønnsplanhefte)</i>	Kvinner (%)	Menn (%)
Toppledere: 9146 – Ekspedisjonssjef 9208 – Revisjonsråd	37,5	62,5
Mellomledere: 1218 – Avdelingsdirektør	46,2	53,8
Høyere saksbehandlerstillinger: 1217 – Underdirektør 1220 – Spesialrådgiver 1364 – Seniorrådgiver 1515 – Spesialbibliotekar	60,2	39,8
Andre saksbehandlerstillinger: 1363 – Seniorkonsulent 1408 – Førstekonsulent 1436 – Rådgiver	68,5	31,5
Øvrige stillinger: 1065 – Konsulent 1130 – Renholder 1136 – Driftstekniker 1203 – Fagarbeider m. fagbrev	62,5	37,5

Det er ingen kjønnsbetingede lønnsforskjeller mellom kvinner og menn i Riksrevisjonen.

På toppledernivået (ekspedisjonssjef) er gjennomsnittslønnen for kvinner marginalt lavere enn for menn, mens på mellomledernivået (avdelingsdirektør) tjener kvinner marginalt bedre enn menn.

I høyere saksbehandlerstillinger er lønnsforskjellen mellom kvinner og menn under én prosent i alle stillingskoder, unntatt spesialrådgiver. I andre saksbehandlerstillinger er lønnsforskjellen mellom én og to prosent innad i den enkelte stillingskode. For enkelte stillingskoder er det for få ansatte til at det går an å foreta en relevant sammenligning, eller at det kun finnes kvinner eller menn i stillingskoden.

Alle stillingene våre lyses ut som heltidsstillinger, men vi legger til rette for deltidsarbeid når en medarbeider har behov for det. Per 1. desember 2019 hadde 37 ansatte delvis permisjon eller redusert stilling. 35 av dem var kvinner. I tillegg er det fem kvinner og én mann som er i foreldrepermisjon per 1. desember 2019.

4.5 Bærekraft

Riksrevisjonen jobber for minst mulig negativ påvirkning på det ytre miljøet. Dette gjør seg gjeldende på områder som energibruk, innkjøp, avfallshåndtering og reiser.

Hovedkontoret i Oslo er miljøsertifisert som «Very good» etter BREEAM NOR-standarden. Bygget er i energiklasse A og har systemer som regulerer varme og ventilasjon gjennom døgnet, og som slår av lys i rom uten aktivitet. Vi bruker energieffektivt IT-utstyr merket energispar.

I alle anskaffelser vurderer vi om det er relevant å stille miljøkrav. Innkjøpte kontormøbler er for eksempel miljøvennlig framstilt og kontorrekvisita er svanemerket. Kantinen vår i Oslo tilbyr lokalprodusert mat, 15 prosent økologisk frukt og grønnsaker, og sertifisert fisk.

Vi sorterer papp og papir, plast og organisk avfall for gjenvinning, og elektrisk og farlig avfall for sikker avhending. De siste årene har vi redusert papirforbruket betydelig. I 2019 digitaliserte vi behandlingen av reiseregninger, og vi reduserte opplaget av trykte revisjonsrapporter ytterligere. Fra 2020 skal rapportene bare publiseres digitalt.

I 2019 har vi forbedret kommunikasjonsløsningene mellom hovedkontoret, regionskontorene og eksterne for å effektivisere tidsbruk og sikre mer sømløs kommunikasjon. Vi arbeider med ytterligere forbedringer, og målet er blant annet redusert reiseaktivitet. Revisjon av virksomheter over hele landet kombinert med vår egen regionale tilstedeværelse gjør likevel en viss reiseaktivitet nødvendig.

5 Framtidsutsikter

Riksrevisjonen har vært Stortingets revisjons- og kontrollorgan siden 1816. Vårt mandat, fullmakter og uavhengighet er sikret gjennom *Grunnloven, samt lov om Riksrevisjonen og instruks om Riksrevisjonens virksomhet fra 2004*.

Vi har

- adgang til å revidere og kontrollere forvaltningen
- uavhengighet til å bestemme hvilke saker vi skal revidere, og hvordan undersøkelsene skal gjennomføres
- en unik tilgang på informasjon og kan kreve alle opplysninger og dokumenter vi trenger fra de vi undersøker

Stortinget og innbyggerne viser oss stor tillit. Det gir et solid fundament for å ivareta samfunnsoppdraget, men også et betydelig ansvar for å levere revisjon og kontroll som er til nytte for morgendagens samfunn. Våre undersøkelser skal gi Stortinget et godt grunnlag for å kontrollere regjeringen, bidra til en bedre forvaltning og gi innbyggerne innsyn i hvordan de folkevalgte beslutninger følges opp og hvordan fellesskapets midler forvaltes. Det er ikke et mål i seg selv å finne feil, men å bidra til en enda bedre forvaltning. Dette gjør vi blant annet gjennom veiledning.

Omgivelsene har også forventninger til oss. Samfunnet står foran store endringer. Strammere budsjetter og ny teknologi krever omstilling og effektivisering. Også Riksrevisjonen må omstille seg for i fremtiden å kunne levere i tråd med samfunnsoppdraget. Derfor har vi et høyt nivå på våre utviklingsaktiviteter, der automatisering og digitalisering står sentralt.

Riksrevisjonen må møte disse forventningene ved fortsatt å levere aktuell og relevant revisjon for å svare på det oppdraget samfunnet har gitt oss. Det krever betydelig innsikt i utviklingstrekk i samfunnet. Gjennom bruk av ny teknologi vil vi kunne bearbeide og bruke informasjon fra ulike kilder mer effektivt enn i dag. Det kan gi Stortinget og innbyggerne mer åpenhet og bedre innsikt i komplekse problemstillinger og sammenhenger i samfunnet.

Temaene Riksrevisjonen velger å undersøke skal være viktige og relevante slik at Stortinget kan utøve sin demokratiske kontrollfunksjon. Forholdene må være av vesentlig samfunnsmessig betydning og ikke bidra til økt detaljstyring. Derfor forbedrer vi løpende våre interne prosesser for utvelgelse av aktuelle revisjonstemaer.

Våre dyktige ansatte er stolte av arbeidsplassen sin og legger ned betydelig innsats for å løse samfunnsoppdraget. Som kunnskapsorganisasjon er Riksrevisjonen avhengig av å ha ansatte med høy og relevant kompetanse for å møte morgendagens utfordringer. Endring og omstilling betyr at vi trenger ny kompetanse. Vi fortsetter å investere i kompetansehevingstiltak for våre ansatte, i tillegg til å rekruttere ny kompetanse. Vi bruker også flere virkemidler for at Riksrevisjonen fortsatt skal være en foretrukket arbeidsgiver.

Vi mener at vi har gode forutsetninger for å innfri forventningene fra både Stortinget og innbyggerne.

Riksrevisjonen skal fortsette å levere aktuell og relevant revisjon, samtidig som vi gjennomfører nødvendig omstilling. Samlet er dette viktige bidrag for å oppfylle vår visjon; Revisjon til nytte for morgendagens samfunn.

6 Budsjett og regnskap 2019

Riksrevisjonens regnskap revideres av PwC, som er oppnevnt av Stortingets presidentskap. Vi har fått ren beretning for regnskapet for 2019. Regnskapet, med noter og revisjonsberetning, er sendt til presidentskapet.

Budsjett og kontantregnskap for 2019 (i 1000 kroner)

Kap	Post		Regnskap 2018	Budsjett 2019	Regnskap 2019
0051		Riksrevisjonen			
	01	Driftsutgifter	515 782	561 331	558 631
	75	Tilskudd internasjonale org. og nettverk	25 800	26 200	26 200
		Sum utgiftsført	541 582	587 531	584 831
3051		Riksrevisjonen			
	01	Refusjoner	1 948	2 000	1 948
	02	Refusjoner utland	850	300	976
		Sum inntektsført	2 798	2 300	2 924

I 2019 har Riksrevisjonen brukt 558,6 millioner kroner til å gjennomføre oppgavene. Av dette er 424,5 millioner kroner (ca. 76 prosent) lønns- og personalkostnader.

DFØ har utviklet en formel for beregning av utførte årsverk for å kunne sammenligne ressursbruk mellom statlige virksomheter. Utviklingen i utførte årsverk i Riksrevisjonen i perioden 2014–2019:

2014	2015	2016	2017	2018	2019
453	445	436	423	412	420

Siden 2014 har vi hatt en jevn nedgang i antall utførte årsverk. Økningen fra 2018 til 2019 var forventet, da det ble tilsatt i stillinger som har stått ubesatt over tid. Økningen har gått til revisjon, internasjonalt engasjement, kompetanseutvikling og utviklingsoppgaver.

6.1 Lederlønninger

Lønnen til lederen av riksrevisorkollegiet blir fastsatt av Stortinget og er 1 580 010 kroner. Revisjonsråden og ekspedisjonssjefene følger lederlønnssystemet i staten. Systemet skal stimulere til bedre måloppnåelse og resultat, økt gjennomføring og god ledelse.

Riksrevisjonen bruker lønnsintervall E i systemet for revisjonsråd, og dette går fra 1,2 millioner kroner til 2 millioner kroner. I 2019 var årslønnen til revisjonsråden 1 761 087 kroner.

For ekspedisjonssjefene bruker Riksrevisjonen lønnsintervall C, og dette går fra 1 million kroner til 1,6 millioner kroner. Årslønnen for ekspedisjonssjefene i 2019 var i spennet 1 412 000 kroner til 1 479 932 kroner. Gjennomsnittslønn utgjorde 1 445 571 kroner.

6.2 Mindreforbruk

Statsregnskapets utgiftsside for kapittel 0051 viser et mindreforbruk på 2,7 millioner kroner i 2019. Hovedårsaken er lavere lønnskostnader enn budsjettert. Vi har søkt om å få overført mindreforbruket til 2020. Midlene skal gå til å dekke kostnader til flere utviklingsprosjekter.

Vedlegg 1: Ledelseskomentarar til årsregnskap 2019

Vedlegg 2: Årsregnskap 2019

Vedlegg 3: Revisjonsberetning

Vedlegg 4: Orientering om INTOSAI Development Initiative (IDI)